

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Iosephi Mariae Svaresii, Episcopi Vasionensis, Praenestes
Antiqvae Libri Dvo**

Suarès, Joseph Marie

Romae, 1655

De situ. 5

urn:nbn:de:hbz:466:1-11894

De Præneste Etymo.

CAPVT IV.

Lib. 7. Æneid.
Merula. A. Schott
in Itiner.

PTYMON varium est. Cato dicit quia is locus montibus præstet, Præneste oppido nomen dedit, teste Seruio: quod & Festus refert hisce verbis: *Præneste dicta est, quia is locus, quo condita est, montibus præstet.* Seruius *ἀπὸ τῶν ἰλίων* hoc est, ab ilicibus, quæ illic abundant, trahit. alij denique *ἀπὸ τῶν ἰλίων*, scilicet quod præceptus, & edito loco sit sita dictam Præneste voluerunt: siue *ἀπὸ τῆς ἰλίως*, quia pronus, & decliuus est locus. Sed hæ nominis origines Grammaticæ sunt. magis autem Historicæ, quæ repetuntur a Præneste Latini filio conditore, vel *ἀπὸ τῶν ἰλίων* a ramis ilicum, quibus reuincta erant capita saltantium agrestium, in quos incidit Telegonus: vnde *πρίντερον*, seu *πρίντερον* deducit Plutarchus. Etymologijs quidem inuestigandis insudantes mihi semper præterita vaticinari visi sunt: utque contingit illis, qui ad scopum sagittas dirigunt, interdum collineare atque attingere; sic Etymologici nonnunquam etiam diuinando verum assequuntur.

De situ Prænestes.

CAPVT V.

SED vt incerta est vrbis nominisque origo, ita certior eius est situs, qui in Latio prima Italię prouincia, mediterraneus, & propinquus Aequis, atque Hernicis, & intra montes, seu in montana regione, haud longe ab Vrbe Roma; a qua distat

distat in Ortum æstium XXI. mille passibus, seu centum
 LXX. stadijs. inter Tibur, a quo in Eurū XIX. millibus pas-
 suum abest, siue centum stadijs, & Anagniam: in con-
 spectu Romæ loco edito in montis meridionali latere.
 Olim equidem tum summo in iugo montis assurgebat,
 vbi hodieq; arx incolitur, tum ad radices ipsius mon-
 tis, qua cryptarum, & parietinarum veterum supersunt
 plurima monumenta sub Aede Fortunæ, quæ montis
 in cliuo constructa gradatim opere ambitiosissimo as-
 surgebat. Nunc verò illius Aedis in ruinis palatium
 attollitur instar theatri, e quo subiectum in agrum, &
 feraces in valles ad Algidum & Tusculanos vsque
 colles, atque longius iucundissimus, & amænissimus
 patet prospectus. Montem, in quo Ciuitas est Præne-
 ste, a Vibio Sequestro Auentinū vocari putabit, qui au-
 ctoris illius recēti editioni a Philippo Mauffaco ador-
 nata hærebit, vti Paulus Merula, qui quondam Auen-
 tinum nunc Aretinum dici e Vibio tradit, & Ortelius:
 quibus accederem nisi in vetusto Codice, qui anno
 MCDXXXVIII. exaratus fuit, reperissem scriptum, *Apen-
 ninum Italia vsque Præneste*. quamuis etiam in vetusta
 editione Romana legatur, *Auentinum, in quo Ciuitas
 Præneste*: & iam olim a Ioanne Boccatio, ita lectum
 fuerit, non *Areninum*, vti scribit Ortelius; nisi apud
 illum falsæ sint operæ. Et Franciscus Schottus in Iti-
 nerario olim Auentinum (vt Sequester ait), nunc (vt
 habent Lexica) Aretinum dictum asserit. Sed montem
 illum excelsum super ipsum Præneste arcis loco emi-
 nere, & retro a continuo montium tractu angustio quo-
 dam transitu quasi ceruice diuulsū testatur Strabo,
 cuius verba lubet appingere. postquā enim ἐρυμνοτέραν
 id est, munitiorem Tibure Prænesten scripsit, adiicit:
 ἄκρον γὰρ ἔχει τῆς μὲν πόλεως ἕπερθεν ὄρεος ὑψηλόν, ὅπι-
 σθον δὲ ἀπὸ τῆς συνεχούσης ὄρεινῆς ἀνχένι διεξευχόμενον.

Ptolem. l. 3. c. 7.
Geogr.

Funger. Strabon.

Ferrar. Topog.
Martyr.

Part. 2. Cosmogr.
l. 4. c. 5. c. 32.
Theaur. Geogr.
Auentin.

Lib. de Montib.

ὑπεραιεθνὴ καὶ δυσὶ σαδίοις τούτε πρὸς ὄρθιαν ἀνάβασιν.
 πρὸς δὲ τῇ ἐρυμνότητι, καὶ διώρυξι κρυπταῖς διατέρηται
 πανταχοῦθεν μαχρὰ τῶν πεδίων, ταῖς μὲν ὑδαίαι χάρειν, ταῖς
 δ' ἐξόδων λαθραίων. Hunc montem a Strabone de-
 scriptum non dubitat Blondus eum esse, in quo est
 munitissima ars, dicta Rocca Cauarum, Blondumque
 secutus Leander Albertus idem refert: sed vterque
 fallitur. cum Strabo prominens illius iugum in quo
 arx Prænests fita est haud dubie intelligat. In eius
 montis culmine antiquos habitasse colligitur ex ver-
 bis Virgilij:

Quique altum Præneste colunt.

& ex nominis ipsius Etymologia. liquet etiam ex
 Iuuenale, qui de Cetronio, seu Centronio, ita canit
 Sat. xiv.

Aedificator erat Cetronius, & modo curuo

Littore Caietae, summa nunc Tiburis arce,

Nunc Prænestinis in montibus alta locabat

Culmina villarum, Græcis longeque petitis

Marmoribus vincens Fortunæ atque Herculis ædem?

Vt Spado vincebat Capitolia nostra Posides.

Erat hic Posides libertus gratiosus Claudij Cæsaris.

Dum sic ergo habitat Cetronius imminuit rem,

Fregit opes, nec parua tamen mensura relicta

Partis erat, totam hanc turbavit filius amens,

Dum meliore nouas attollit marmore villas.

Saty. 3.

Idem pauperem foris commodius, quam in Vrbe ha-
 bitare ostendens, Sat. iiii. vbi Britannicus ex Festo,
 Virgilio, & Strabone videndus.

Quis timet, aut timuit gelida Præneste ruinam,

Aut positis numerosa inter iuga Volturnis,

Simplicibus Gabijs, aut prona Tiburis arce?

Lib. 7. ep. 35. ad
 Decium.

Confirmatur etiam his Symmachi verbis: *Animum
 meum Campani littoris commemoratione sollicitas, sed
 nobis*

nobis in Prænestino rure degenibus non minus suppetit voluptatum, sint licet plures hominum sententia, qua maritimis montana postponant. Ego tamen vitandis aestibus magis iudico nemorosa quam cultu aperta congruere. Sed longe antea Pyrrhus, ut auctor est Florus, prope captam urbem a Prænestina arce prospexit. Quinetiam teste Sancto Gregorio Magno, Prænestinae urbi mons praeminet, in quo Beati Petri Apostoli monasterium situm est, quod adiit ipse Sanctus Gregorius: unde cum ibi aedificia, villæ, arx, atque monasterium essent, haud dubium quin frequentes incolæ iugum illud inhabitarent. Farfenses tabulæ tradunt a Benedicto VIII. Pontifice Romano Ioannem Marchionem in Turribus Penestrini (ita tunc loquebantur) montis obsessum, & mox mentitum fuisse de Penestrino monte nolentem reddere, sicuti promiserat, anno a Christo nato circiter MXXII. Et in Vita Beatae Margaritæ Columnensis legimus, eam mansisse in monte Prænestino prope Romam in domo paterna velut in Monasterio cum quibusdam alijs, & ibidem obiisse ad annum a Virginis partu MCCCXXXVI. sed cum sedere Bonifacio VIII. Præneste tandem post grauem obsidionem pactis legibus dedita esset & diruta, & in valle reaedificata, Ciuitas Papalis appellata fuit. Vnde Theodoricus Rainerius Cardinalis Episcopus Ciuitatis Papalis nominatur, in annalibus Ptolemæi Lucensis, & apud Ciaconium. mox autem extincto Bonifacio Columnensium familia Præneste, & ipsa Præneste nomen recepit. Nam & Sciarra Columnensis senex ibidem obiit: & Iacobus filius Stephani cum Romæ promulgasset Ioannis XXII. aduersus Ludouicum Bauarum diploma, eo confugit: & Columnenses ibi obsedit Nicolaus Laurentij Tribunus. demum Ioannes Vitellescus Eugenij IV. Legatus in Columnenses exercitum ducens,

131

Lib. 1. c. 18.

Lib. 3. c. 23.
Dialogo 3. adit

Chron. Farfense
in Hugon. Abb.
c. 32.

Append. Fasci-
cul. Temp. Ma-
riani M. S. Toffi-
nian. V Vading.

Bulle Bonif. VIII.

Platin. Brou.
Blond. Iouius
Heninges.

Villan. Cia on.
Vita Colę di Rę-
zo.

dul

B 3 Præ-

Plat. Bzon. Blond. Prænesten rursus obsessam, præciso aquæductu, qui vnicus præbebat vrbi potum, capit: & mox rebellio- nem meditatem funditus euertit, Prænestinis Romam migrare iussis anno mccccxxxv. Itaque ruinae erant nobilitatis antiquæ, lacera hinc atque inde palatia iacebant, & remplorum disiecta rudera, & murorum quadrati lapides vix credibilis magnitudinis, dum eo venit Pius II. auctore Gobelino, & agrestes habitabant pauci, quos sola soli retinebat vbertas. Nam Stephanus Columnensis sedente Nicolao V. muros instaura- uerat, habitatores reduxerat, & arcem in summo ver- tice montis ædificarat: isque etiam hodie situs Vrbs est, eademque facies. Portæ arcis adhuc incisa legitur hæc inscriptio:

MAGNIFICVS. DOMINVS
STEPHANVS. DE. COLUMNA
REÆDIFICAVIT
CIVITATEM. PENESTRE
CVM. MONTE. ET. ARCE
ANNO. MCDLXXXII.

Quamquam frequentior cultiorque creuerit, & nunc sub VRBANO PONTIFICE, Principeque THADDÆO BARBERINO Vrbs Præfecto caput erigit, mouet la- certos, & quasi reddita iuuentute reflorescit.

De agro Prænestino.

CAPVT VI.

VA regnum Latini fuit, vniuersus ager di- ctus Latium particulatim oppidis cognomi- natus, vt a Præneste Prænestinus, ab Aricia Aricinus, scribit Varro. Latissimus ille fuit olim, & sub

Lib. 6. Comment.
Pij II. p. 169.

Lib. 4. L. L.